

HATTİ TANRIÇASI TETEŞHAPİ

Dr. Z. Nihan Kırçıl

Ankara 2023

Hatti Tanrıçası Teteşhapi

Yazar

Dr. Z. Nihan Kırçıl

Kapak Resmi

Zehra Aydın

ISBN: 978-625-6444-07-2

1. Baskı

Ağustos, 2023 / Ankara

Yayın Sertifika No

46683

Matbaa Sertifika No

46682

Grafiker®

Yayınları

Yayın No: 473

Web: grafikeryayin.com

Kapak, Sayfa Tasarımı,

Baskı ve Cilt

Grafiker®

Grafik-Ofset Matbaacılık Reklamcılık

Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti.

Oğuzlar Mahallesi

1396. Cadde No: 6/A

06520 Balgat-ANKARA

Tel : 0 312. 284 16 39 Pbx

Faks : 0 312. 284 37 27

E-mail : grafiker@grafiker.com.tr

Web : grafiker.com.tr

Kitabın hukuksal ve bilimsel sorumluluğu yazarına aittir.

İÇİNDEKİLER

Ön söz.....	5
Giriş.....	7

I. BÖLÜM

I.1. Tanrıça <i>Teteşhapi</i> 'nin Kökeni ve Etimolojisi.....	9
I.2. Tanrıça <i>Teteşhapi</i> 'nin Çeşitli Hitit Bayramlarındaki Varlığı.....	11
I.2.a. purulli(ya)- Bayramı ile Tanrıça <i>Teteşhapi</i> Bayramının Karşılaştırılması.....	11
I.2.b. KILAM Bayramı ile Tanrıça <i>Teteşhapi</i> Bayramının Karşılaştırılması.....	18

3

II. BÖLÜM

II.1. Tanrıça <i>Teteşhapi</i> 'nin Kült Kentleri.....	25
II.3.a. Tawiniya.....	25
II.3.b. Arinna/Alacahöyük?.....	29

III. BÖLÜM

III.1. Tanrıça <i>Teteşhapi</i> Bayramında Yer Alan Görevliler ile Tanrı/Tanrıçaların Adları.....	35
III.2. Tanrıça <i>Teteşhapi</i> Metinlerinde Yer Alan Yapı Öğeleri ve Malzemeler.....	59
III.3. Tanrıça <i>Teteşhapi</i> Bayram Metinleri ile Hitit Kült Vazoları Üzerine Düşünceler.....	68

III.4. Tanrıça <i>Tetešhapi</i> ile Tanrıça Inara Arasındaki Bağlantı.....	78
Sonuç	85
Kaynakça	89
Kısaltmalar	103
Resimler	109

ÖN SÖZ

“Hititçe Çiviyazılı Kaynaklara Göre *Teteşhapi* ve Kültü” adlı doktora tez çalışmamın kitaba dönüştürülmüş bu versiyonunda temel amaç, Tanrıça *Teteşhapi* hakkında Hititçe çiviyazılı belgeler ışığında elde ettiğimiz kapsamlı bilgileri siz değerli okuyuculara sunmaktır.

Hatti kökenli olan Tanrıça *Teteşhapi*'ye ait filolojik metinler, bugüne kadar bir bütünde toplanılmamış, üzerinde detaylı bir çalışma yapılmamıştır. Bu eksikliği gidermek adına bu tanrıçaya dair tüm bilgi ve belgeler tarafımızdan toplanmış olup Tanrıça *Teteşhapi*'nin adına kutlanan bayramının da anlatıldığı tablet grubunun (CTH 738) transkripsiyon, tercüme ve filolojik yorumları tarafımızdan detaylıca çalışılmıştır.

Hayatımın her alanında bana sonsuz destek ve yardımcı olan, başarılarıma sevinen, cümleleriyle güç veren, arkamda olduğunu daima hissettiren kıymetli hayat arkadaşım Dr. Cihan Kırçıl'a minnet ve teşekkürlerimi bir borç bilirim. Son olarak bu kitabı gerçek anlamda yanımda ve hayatımda olan herkese ithaf etmek isterim.

Dr. Z. Nihan Kırçıl

KAYNAKÇA

- Alp S., (1940), Untersuchungen zu den Beamtennamen im hethitischen Festzeremoniell, (Sammlung orientalistischer Arbeiten 5), Leipzig.
- Alp S., (1941), Hitit Merasim Memurları Hakkında Araştırmalar, Ankara.
- Alp S., (1948), "Hitit Metinlerinde GIřkalmus "lituus" ve HUB.BI "küp" GIřkalmus "Lituus" and HUB.BI "earring" in the Hittite texts", *Bulleten 12*, s.301- 319 / 320-324.
- Alp S., (1957), "Zu den Körperteilnamen im Hethitischen", *Anatolia 2*, s.1-47.
- Alp S., (1967), "Libasyon Kapları Gaga Ağızlı Desti ile Kol Biçimli Alet ve Hitit Metinlerindeki Karşılıkları / Die Libationsgefäße Schnabelkanne und armförmiges Gerät und ihre hethitischen Bezeichnungen", *Bulleten 31*, s.513-530/531-549.
- Alp S., (1982), "Hititlerin Dinsel Törenlerinde Kullanılan Temizlik Maddesi Tuḫḫuešsar Üzerinde Bir İnceleme [Une étude sur la Matière a Nettoyer (Tuḫḫuešsar) dont Faisaient Usage les Hittites dans les Cérémonies Religieuses]", *Bulleten 46*, s.247-259.
- Alp S., (1983), Beiträge zur Erforschung des hethitischen Tempels. Kultanlagen im Lichte der Keilschrifttexte. Neue Deutungen, TTKY VI/23, Ankara.
- Alparslan M. D., (1999), Hitit Bayram Ritüellerinde Geçen Bazı Eylem, Çağrı ve Sahne Oyunlarının Tasviri ve Yorumu, Yüksek Lisans Tezi, istanbul.
- Alparslan M. D. - Alparslan M. - Pelvanoğlu T., (2018), "Kutsal bir

Hitit kenti Arinna ve lokalizasyonuma dair bazı ipuçları [Arinna, a holy Hittite city, and some hints concerning its localizations]", Arslan M. - Baz F., s.261-269.

Archi A., (1993), "Kamrušepa and the Sheep of the Sun-God", Or NS 62, s.404-409.

Archi A., (1995), "Hapantali", 2.Hit.Congr., s.13-18.

Ardzinba, V. (2010), Eskiçağ Anadolu Ayinleri ve Mitleri, Ankara.

Arıkan Y., (2002), Hitit Metinlerinde Geçen MUNUSzintuḫi- ve LÚzinḫuri- Görevlileri, Archivum Anatolicum 5, s.11-51.

Arıkan Y., (2003), "Hitit Çivi Yazılı Belgelerinde šuhha- "(Düz) Dam, Çatı" Ve Onun Dinsel ve Sosyal Hayattaki Yeri", Archivum Anatolicum 6/1, s.11-57.

Bachvarova M. R., (2016), From Hittite to Homer. The Anatolian Background of Ancient Homeric Epic, Cambridge.

Badalı E., (1986), "Una festa in onore di Zababa (CTH 612) II", SEL 3, s.39-53.

Badalı E., (1991), Strumenti musicali, musicisti e musica nella celebrazione delle feste ittite, (TH 14/1) Heidelberg.

Baltacıoğlu H., (1995), "Alaca Höyük Anıtsal Hitit Heykeli", Gs Akyurt, s.41-52.

Baltacıoğlu, H., (1996a), Alaca Höyük Sfenksli Kapı Kabartmalarında Yaban Domuzu ve Geyik Avı, Ankara.

Baltacıoğlu, H., (1996b), Alaca Höyük Sfenksli Kapı Kabartmalarında Tasvir Edilen Tören, Ankara.

Baltacıoğlu H., (2003), "Alaca Höyük Sfenksli Kapı Aşçılar Kabartması", Archivum Anatolicum 6/ArAn, s.59-131.

Baltacıoğlu H., (2004), "Yazılı Kaynaklar ve Arkeolojik Veriler Işığında Hattuša ile Arinna Arasındaki Uzaklık (The Distance Between Hattuša and [Arinna] in the Light of Written Sources and Archeological Data)", Archivum Anatolicum 7/2, s.13-47.

Baltacıoğlu H., (2008), "Alaca Höyük Geç Tunç Çağı Yapı Kompleksinin (Tapınak/Tapınak-Saray/Saray) Tanımı", Hacettepe Üniversitesi Yayınları, Ankara, s.23-39.

- Baltacıoğlu H., (2016), “Éhalentiu-/halentu(wa)-, Alaca Höyük 2. Hitit Yapı Katı ve Boğazköy Büyükkale Sarayı”, Fs Ünal, s.49-68.
- Barjamovic G., (2011), A Historical Geography of Anatolia in the Old Assyrian Colony Period, Copenhagen.
- Bayram S., (2019), “Eski Mezopotamya’da Kutsal Evlilik Metinleri ve “Kutsal/Kült/Mabet Fahişe(Si)” İbâresi”, Akademik Tarih ve Düşünce Dergisi/Academic Journal of History and Idea, Cilt 6, Sayı 2, s.546- 575.
- Beckman G.M., (1982), “The Anatolian Myth of Illuyanka”, JANES 14, s.11-25.
- Beckman G.M., (1983), Hittite Birth Rituals, Weisbaden.
- Beckman G.M., (2003), “Opfer. A. II. Nach schriftlichen Quellen. Anatolien”, RIA 10, s.106-111.
- Beckman G.M., (2012), “Telipinu”, RIA 12, s.509-511.
- Beckman G.M., (2014), The babilili-Ritual from Hattusa (CTH 718), Winona Lake, Indiana.
- Bidmead, J. (2002), The Akitu Festival: Religious Continuity and Royal Legitimation in Mesopotamia. Gorgias Dissertations: Near Eastern Studies 2.
- Bilgiç E., (1943), “Kapadokya Tabletlerine Göre Anadolu Kavimleri Üzerinde Araştırmalar [Die Untersuchungen über die Völker Anatoliens auf Grund der kappadokischen Tafeln]”, ADTCFD 2, s.33-43.
- Bin-Nun S. R., (1973), “The Offices of GAL.MEŞEDI and TUHKANTI in the Hittite Kingdom”, RHA 31, s.5-25.
- Bin-Nun S. R., (1975), The Tawananna in the Hittite Kingdom, TH 5, Heidelberg.
- Bittel K. - Naumann R. - Otto H., (1941), Yazılıkaya. Architektur, Felsbilder, Inschriften und Kleinfunde, WVDOG 61, Leipzig.
- Bottéro, J., (2003), Mezopotamya, Yazı, Akıl ve Tanrılar. Çev. M. Emin Özcan - Ayten Er, İstanbul: Dost Kitabevi.

- Boysan-Dietrich N., (1987), *Das hethitische Lehmhaus aus der Sicht der Keilschriftquellen*, TH 12, Heidelberg.
- Cammarosano M., (2018), *Hittite Local Cults*, SBL-WAW 40, Atlanta.
- Collins B. J., (1989), *The Representation of Wild Animals in Hittite Texts*, Ann Arbor.
- Cornelius F., (1958), "Geographie des Hethiterreiches", Or NS 27, s.225-251, 373-398.
- Çınaroğlu A. - Çelik D. (2007), , "2006 Yılı Alaca Höyük Kazısı", Kazı Sonuçları Toplantısı, s. 29, Cilt 2, s.525-536.
- Coşkun Y., (1969), "Boğazköy Metinlerinde Geçen Başlıca Libasyon Kapları [Die wichtigsten Libationsgefasse in den Boğazköy-Texten]", ADTCFD 27, s.1-61.
- Coşkun Y., (1972), "Libasyonla İlgili şipant- ve eku- Terimleri Üzerinde Bir İnceleme", 7TTKongr., s.89-97.
-
- 92
-
- Daddi Pecchioli F., (1982), *Mestieri, professioni e dignità nell'Anatolia ittita*, (Incunabula Graeca 79) Roma.
- Daddi Pecchioli F., (1987a), "A proposito di CTH 649 (II)", OA 26, s.37-57.
- Daddi Pecchioli F., (1987b), "Aspects du culte de la divinité hattie Teteshapi", *Hethitica* 8, s.361-379.
- Daddi Pecchioli F., (2010a), "The performer Teaser and/or Mocks the Bull", *Hethitica* 16, s.121-130.
- Daddi Pecchioli F., (2010b), "Connections between KILAM and the Teteşhapi Festival: The Expressions ʕalukan tarnanzi and ʕeun tarnanzi", *Fs Singer*, s.261-270.
- Daddi Pecchioli F., (2011), "Teteşhapi", *RIA* 13, s.614-615.
- Daddi Pecchioli F., (2014), "Messengers of the Gods: NIN. DINGIR and Teteşhapi", *WdO* 44/2, s.289-300.
- Dardano P., (2006), *Die hethitischen Tontafelkataloge aus Hattuša (CTH 276-282)*, StBoT 47, Wiesbaden.
- Darga M., (1976), *Eski Anadolu'da Kadın*. İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.

- Darga M., (1992), *Hitit Sanatı [Hethitische Kunst]*, İstanbul.
- De Martino S., (1982), "La posizione del coppiere presso la corte ittita", *SCO* 32, s.305- 318.
- de Martino S., (1983), "La funzione del tarsi(n)zipa nelle cerimonie culturali ittite", *Hethitica* 5, s.75-94.
- de Martino S., (1989), *La danza nella cultura Ittita*, Eothen 2, Firenze.
- de Martino S., (1995), "Music, Dance, and Processions in Hittite Anatolia", *CANE*, s.2661-2669.
- de Martino S., (2006), "The city of Tawiniya and the Meaning of the Word paššu- in Hittite Texts", *Fs Gusmani*, s.537-547.
- del Monte G. F., (1992), *Die Orts- und Gewässernamen der hethitischen Texte. Supplement*, (RGTC 6/2; TAVO Beihefte B 7/6), Wiesbaden.
- del Monte G. F. - Tischler J., (1978), *Die Orts- und Gewässernamen der hethitischen Texte*, (RGTC 6; TAVO Beihefte B 7), Wiesbaden.
- Deller K. - Fadhil A. (1972), *NIN.DINGIR.RA/entu in Texten aus Nuzi und Kurruhani, Mesopotamien* 7, s.193-214.
- Demirci K., (2013), *Eski Mezopotamya Dinlerine Giriş. Tanrılar, Ritüel, Tapınak*, İstanbul.
- Dinçol A. - Dinçol B., (2008), "Neue hieroglyphische Dokumente aus Alaca Höyük", *CollAn* 7, s.167-175.
- Elicker J., (2016), "KUB 10.91 (CTH 669)", *Fs Tischler*, s.63-73.
- Ertem H., (1965), *Boğazköy Metinlerine Göre Hititler Devri Anadolu'sunun Faunası [Die Fauna Anatoliens zur Hethiterzeit nach den Boğazköy-Texten]*, Ankara.
- Friedrich J., (1926), "Zu AO 25,2 (Aus dem hethitischen Schrifttum, 2. Heft)", *ZA* 37, s.177-204.
- Friedrich J., (1952-1954), *Hethitisches Wörterbuch*, Heidelberg.
- Forlanini M., (1979), "Appunti di geografia etea", *FsMeriggi*², s.165-185.

- Forlanini M., (2008), "The Central Provinces of Hatti: an Updating", *Eothen* 16, s.145-188.
- Foxvog D. A., (2008), *Elementary Sumerian Glossary*, University of California at Berkeley, (Revised) 2008.
- Garstang J. - Gurney O. R., (1959), *The Geography of the Hittite Empire*, BIAA Occasional Publications 5, London.
- Girbal Ch., (1986), *Beiträge zur Grammatik des Hattischen*, Frankfurt am Main- Bern - New York.
- Glocker J., (1997), *Das Ritual für den Wettergott von Kuliwišna. Textzeugnisse eines lokalen Kultfestes im Anatolien der Hethiterzeit*, *Eothen* 6, Firenze.
- Goetze A., (1933), *Kleinasien*, München.
- Gökçek L. G. - İnce G. (2016), "Asur Ticaret Kolonileri Çağında Anadolu'da İnanç Sistemi, In *Assyrian Trade Colonial Age Belief System In Anatolia*", *Fırat Üniversitesi Orta Doğu Araştırmaları Dergisi*, Cilt 12, Sayı1-2, Elazığ, s.43-56.
- Gurney O. R., (1983), "The Hittite Title *tuhkanti-*", *AnSt* 33, s.97-101.
- Güterbock H. G., (1961a), "The North-Central Area of Hittite Anatolia", *Rev. of: Garstang J. - Gurney O.R. 1959a*, *JNES* 20, s.85-97.
- Güterbock H. G., (1961b), "The god Šuwaliyat reconsidered", *RHA* 19/68, s.1-18.
- Güterbock H. G., (1970), "Some aspects of Hittite festivals", *CRRAI* 18, s.175-180.
- Güterbock H. G., (1974), "The Hittite Palace", *CRRAI* 19, s.305-314.
- Güterbock H. G. - van den Hout Th.P.J., (1991), *The Hittite Instruction for the Royal Bodyguard*, *AS* 24, Chicago.
- Groddek D., (2013), *Hethitische Texte in Transkription*. KBo 49, DBH 40, Wiesbaden.
- Haas V., (1970), *Der Kult von Nerik. Ein Beitrag zur hethitischen Religionsgeschichte*, Roma, Papstliches Bibelinstitut.

- Haas V., (1972-1975), "Hilašši", RIA 4 (Ha-a-a/Hyptaspes), Walter de Gruyter, Berlin, New York.
- Haas V., (1988), "Betrachtungen zur Rekonstruktion des hethitischen Frühjahrsfestes (EZEN purulliyaš)", ZA 78, s.284-298.
- Haas V., (1994), Geschichte der Hethitischen Religion, HbOr 15, Leiden.
- Haas V. - Jakob-Rost L., (1984), "Das Festritual des Gottes Telipinu in Hanhana und in Kašha. Ein Beitrag zum hethitischen Festkalender", AoF 11, s.10-91, 204- 236.
- Haas V. - Wäfler M., (1976), Bemerkungen zu É hešti/a (I.Teil)", UF 8, s.65-99.
- Hawkins J. D., (2005), "Commentaries on the Readings; Commentary on the Sign List", Herbordt 2005a, s.248-313, 426-436.
- Hazenbos J., (2003), The Organization of the Anatolian Local Cults during the Thirteenth Century B.C. Leiden and Boston.
- Heinhold-Krahmer S., (1977), Arzawa. Untersuchungen zu seiner Geschichte nach den hethitischen Quellen, TH 8, Heidelberg.* Kırçıl, Z. N., (2019), "Hititlerde Mitoloji ve Ritüel", International Symposium On Mythology (Uluslararası Mitoloji Sempozyumu), 2-5 May 2019, Ardahan.
- Hoffner H. A., (1974a), Alimenta Hethaeorum. Food Production in Hittite Asia Minor, AOS 55, New Haven.
- Hoffner H. A., (1974b), "The Arzana House", Fs Güterbock, s.113-121.
- Hoffner H. A., (2007) "A brief commentary on the Hittite Illuyanka myth (CTH 321)," Studies Presented to Robert D. Biggs, ed. M. T. Roth, W. Farber, M. Stolper and P. von Bechtolsheim. Assyriological Studies 27, Chicago, s.119-140.
- Hrozný B., (1932), "Hittite Hieroglyphic Inscriptions", ArOr 4, s.373-375.

- Jakob-Rost L., (1977), "Zu hethitisch LÚhapija-", *AoF* 5, s.263-267.
- Kammenhuber A., (1976), "Die hethitische Göttin Inar" *ZA* 66, s.68-88.
- Kammenhuber A., (1976-1980), "Inar", *RIA* 5 (Ia ... Kizzuwatna), s.89-90.
- Kılıç Y. - Duymuş H. H., (2009), Eski Mezopotamya'da Din Kadınları (Rahibeler), *Türkiye Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Yıl 13, Sayı 1, s.159-178.
- Kırçıl, Z. N., (2019), "Hititlerde Mitoloji ve Ritüel", *International Symposium On Mythology (Uluslararası Mitoloji Sempozyumu)*, 2-5 May 2019, Ardahan.
- Kırçıl Z. N., (2021a), "Çiviyazılı Belgelerde Geçen NA4hekur Pirwa Üzerine Bir İnceleme", *Türk Eskiçağ Bilimleri Enstitüsü/ Institutum Turcicum Scientiae Antiquitatis, CollAn* 20, İstanbul.
- Kırçıl Z. N., (2021b), "Hitit Çiviyazılı Belgelere Göre LÚ/MUNUSarwant- ve LÚ/MUNUSÜMMEDA Üzerine Bazı Gözlemler/Some Observations on LÚ/MUNUSarwant- and LÚ/MUNUSÜMMEDA According to Hittite Cuneiform Documents", *Amisos, Cilt* 6, Sayı 11, s.220-239.
- Klinger J., (2009), "The cult of Nerik - revisited," *Central-North Anatolia in the Hittite Period: New Perspectives in Light of Recent Research. Acts of the International Conference Held at the University of Florence (7-9 February 2007)*, ed. F. Pecchioli Daddi, G. Torri and C. Corti. *Studia Asiana* 5, Rome, s.97-107.
- Kloekhorst A., (2008), *Etymological Dictionary of the Hittite Inherited Lexicon*, Leiden.
- Kuzuoğlu R., (2004), "MÖ.II.Binde Bir Anadolu Şehri Aliaşa", *Archivum Anatolicum* 7/2, s.75-89.
- Küçükbezi H. G., (2011), "Assur Ticaret Kolonileri Çağı'nda Orta Anadolu'da Dinsel Yapı", *Tarihin Peşinde, Uluslararası Tarih ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, Sayı 5, s.89-102.

- Kronasser H., (1962-1966), *Etymologie der hethitischen Sprache*.
1/1 Zur Schreibung und Lautung des Hethitischen 1/2
Wortbildung des Hethitischen, Wiesbaden.
- Laroche E., (1946-1947), "Recherches sur les noms des dieux
hittites", RHA 7/46, s.7-139.
- Laroche E., (1947), "Hattic Deities and Their Epithets", JCS 1,
s.187-216.
- Laroche E., (1957), "Études de Vocabulaire VI", RHA 15/60, s.09-
29.
- Laroche E., (1962), Rev. of: Güterbock H.G. - Otten H. 1960a,
OLZ 57, s.27-31.
- Laroche E., (1983), "Les hiéroglyphes hittites de Meskene-Emar:
un emprunt d'écriture", CRAIBL, s.12-24.
- McMahon G., (1991), *The Hittite State Cult of the Tutelary
Deities*, AS 25, Chicago.
- Meillet A., (1933), "Hittite tunnakeššar", BSLP 34, s.131-132.
- Müller-Karpe A., (2009), "Müller-Karpe A., Recent Research on
Hittite Archaeology in the "Upper Land", Central-North
Anatolia 109-117, Pls. VII-XII.
- Nakamura M., (2002), *Das hethitische nuntarriyašha-Fest*,
PIHANS 94, Leiden.
- Naumann R., (1975), *Eski Anadolu Mimarlığı*, Ankara.
- Neu E., (1974), *Der Anitta-Text*, StBoT 18, Wiesbaden.
- Neu E., (1983), *Glossar zu den althethitischen Ritualtexten*, StBoT
26, Wiesbaden.
- Oettinger N., (1979), *Die Stammbildung des hethitischen
Verbuns*, Nürnberg.
- Otten H., (1954-1956), "dKAL = dInar(a)", AfO 17, s.369.
- Otten H., (1957-1971), "Gulš-Gottheiten", RIA 3 (Fabel-Gyges),
Walter de Gruyter, Berlin, New York.
- Otten H., (1971), *Ein hethitisches Festritual (KBo XIX 128)*, StBoT
13, Wiesbaden.

- Otten H., (1972-1975a), "Hapantaliya", RIA 4 (Ha-a-a/Hyptaspes), Walter de Gruyter, Berlin, New York.
- Otten H., (1972-1975b), "Hatagga", RIA 4 (Ha-a-a/Hyptaspes), Walter de Gruyter, Berlin, New York.
- Otten H., (1972-1975b), "Huwatašši", RIA 4 (Ha-a-a/Hyptaspes), Walter de Gruyter, Berlin, New York.
- Otten H., (1976-1980), "Karzi", RIA 5 (Ia ... - Kizzuwatna), Walter de Gruyter, Berlin, New York.
- Otten H., (1988), Die Bronzetafel aus Boğazköy. Ein Staatsvertrag Tuthalijas IV, StBoT Beiheft 1, Wiesbaden.
- Özgüç N., (1965), Kültepe Mühür Baskılarında Anadolu Grubu / The Anatolian Group of Cylinder Seal Impressions from Kültepe, Ankara.
- Özgüç T., (1988), İnandiktepe. Eski Hitit Çağında Önemli Bir Kült Merkezi / An important cult center in the old Hittite period, Ankara.
- Özgüç N., (2003), Hatti Efsanesi Yılan İlluyanka'nın Tasvir Sanatında Yorumu, TÜBA Yayınları, Ankara.
- Payne A., (2010), Hieroglyphic Luwian. An Introduction with Original Texts, 2nd Revised Edition, Wiesbaden.
- Planelles Orozco A., (2017), "The Hittite title Tuhkanti revisited: towards a precise characterisation of the office", AnSt 67, s.109-128.
- Popko M., (1978), Kultobjekte in der hethitischen Religion (nach keilschriftlichen Quellen), Warszawa.
- Popko M., (1995), Religions of Asia Minor, Warsaw.
- Rieken E., (1999), Untersuchungen zur nominalen Stammbildung des Hethitischen, StBoT 44, Wiesbaden.
- Rüster C. - Neu E., (1989), Hethitisches Zeichenlexikon. Inventar und Interpretation der Keilschriftzeichen aus den Bogazköy-Texten, StBoT Beiheft 2, Wiesbaden.
- Roszkowska-Mutschler H., (2005), Hethitische Texte in Transkription. KBo 45, DBH 16, Dresden.

- Schachner A., (2009), "Hitit Sanatının Gelişimi ve Toplumsal İşlevlerine Dair", Yapı Kredi Yayınları, Hititler: Bir Anadolu İmparatorluğu, Hazırlayanlar: Meltem Doğan Alparşlan - Metin Alparşlan, İstanbul.
- Schuol M., (2004), Hethitische Kultmusik. Eine Untersuchung der instrumental- und vokalmusik anhand hethischer Ritualtexte und von archäologischen Zeugnissen, Orient-Archäologie 14, Rahden/Westf.
- Seeher J., (2019), "Hitit Mimarlığı", Hititler - Bir Anadolu İmparatorluğu, Hazırlayanlar: Meltem Doğan Alparşlan, Metin Alparşlan, Yapı Kredi Yayınları, İstanbul.
- Singer I., (1975), "Hittite hıllamar and Hieroglyphic Luwian *hilana", ZA 65, s.69-103.
- Singer I., (1984), The Hittite KILAM Festival, StBoT 28, (Part Two), Wiesbaden.
- Sipahi İ. T., (2001), "New evidence from Anatolia regarding bull-leaping scenes in the art of the Aegean and the Near East", Anatolica 27, s.107-125.
- Sipahi İ. T., (2014), "Son Yıllardaki Çalışmaların ve Buluntuların Işığında Eski Hitit Kabartmalı Vazoları Üzerine Değerlendirmeler (An Assessment on the Old Hittite Relief Vases in the Light of Recent Research and Materials)", Anadolu 40, s.21-43.
- Sipahi İ. T., (2019), "Hititlerde Dans-Müzik ve Günümüze Yansımaları", Güzel Sanatlar Fakültesi Dergisi, Cilt 1, Sayı 1, s.71-97.
- Soysal O., (2003), "Did a Hittite acrobat perform a bull-leaping?", NABU 2003, s.105-107, 2003/95.
- Soysal O., (2004), Hattischer Wortschatz in hethitischer Textüberlieferung, HdO I/74, Leiden - Boston.
- Soysal O., (2010), "Eski Anadolu Toponomisi'nde Değişik Yorumlara Açık Bir Yapım Ögesi Hakkında: Hititçe -aş+hapa "... nehir(i)" ya da Hattice š(a)hap "tanrı"?", 7.Hit.Congr., s.783-791.

- Soysal, O., (2019), "Zur Chronologie der Götterkreise von Samuḫa und die „alte Göttin“ in Kayalıpınar", *ZA* 109.
- Strobel K., (2008), "Tawinija / Tavium and the Regional Hittite Road Network", *Eothen* 16, s.281-302.
- Strobel K. - Gerber C., (2000), "Tavium (Büyüknefes, Provinz Yozgat)-Ein regionales Zentrum Anatoliens Bericht über den Stand der Forschungen nach den ersten drei Kampagnen (1997 - 1999)", *İstanbulur Mitteilungen*, 50, 2000, s.215-265.
- Strobel K. - Gerber C., (2001), "Feldforschungen in Tavium 1999 Vorbericht", 18. Araştırma Sonuçları Toplantısı, Cilt 2, Ankara, s.7-10.
- Şahin H. A., (1998), *Kültepe Metinlerinde Geçen Tanrı Adları*, Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi.
- Şahin H. A., (1999), *Kültepe Metinlerinde Geçen Rahip ve Rahibeler*, Erciyes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi, Sayı 8.
- Taggar-Cohen A., (2006a), *Hittite Priesthood. Texte der Hethiter* 26. Heidelberg: Carl Winter.
- Taggar-Cohen A., (2006b), "The NIN.DINGIR in the Hittite Kingdom: A Mesopotamian priestly office in Hatti?", *AoF* 33, s.313-327.
- Taggar-Cohen A., (2010), "The Prince, the KAR.KID Women and the arzana-house: A Hittite royal festival to the goddess Katahha (CTH 633)", *AoF* 37, s.113- 131.
- Taracha P., (2009), *Religions of Second Millennium Anatolia*, DBH 27, Wiesbaden.
- Taracha P., (2012), "The Sculptures of Alacahöyük: A Key to Religious Symbolism in Hittite Representational Art", *Near Eastern Archaeology* 75, s.108-114.
- Taracha P., (2017b), "Hittite É halentuwa- Revisited", *AoF* 44/1, s.101-110.
- Ünal A., (1983), "Zu neu entdeckten kuriosen Graffiti in der

näheren Umgebung von Boğazköy-Hattusa", Beiträge zur Altertumskunde Kleinasien Festschrift für Kurt Bittel, Mainz am Rhein, s.523-535.

Ünal A., (1988), Hittite Architecture and a Rope-Climbing Ritual, *Bellethen* 52, s.1469-1503.

Ünal A., (1993), "Boğazköy Metinlerinin Işığında Hititler Devri Anadolu'sunda Filolojik ve Arkeolojik Veriler Arasındaki İlişkilerden Örnekler [Relations Between Philological and Archaeological Data in the Light of Boğazköy Inscriptions]", *AMM-K* 1992, s.11-31.

Ünal A., (1994), "The Textual Illustration of the "jester Scene" on the Sculptures of Alaca Höyük", *AnSt* 44, s.207-218.

Ünal A., (2003), *Hititler Devrinde Anadolu II*, İstanbul.

Ünal A., (2007), *Multilinguales Handwörterbuch des Hethitischen / A Concise Multilingual Hittite Dictionary / Hititçe Çok Dilli El Sözlüğü*, Hamburg.

Ünal A., (2016a), *Hititçe-Türkçe Türkçe-Hititçe Büyük Sözlük*, Bilgin Kitabevi, Ankara.

Ünal A., (2016b), *Hititlerde ve Eski Anadolu Toplumlarında Din, Devlet, Halk ve Eğlence. Müzik, Dans, Spor, Akrobasi, Sirk ve Gladyatör Oyunları*, Ankara.

van Gessel B. H. L., (1998), *Onomasticon of the Hittite Pantheon 1-2*, HdO, Leiden - New York - Köln.

Watkins C., (1986), "The Language of the Trojans", *Troy and the Trojan War*, s.45-62.

Weeden M., (2011), *Hittite Logograms and Hittite Scholarship*, *StBoT* 54, Wiesbaden.

Wegner I., (1995), *Hurritische Opferlisten aus hethitischen Festbeschreibungen, Teil 1: Texte für ISTAR-Sa(w)uska*, *ChS* 1/3a, Roma.

Yıldırım T., (2005), "Hüseyindede Tepesi'nde Bulunan Yeni Bir Kült Vazosu", *V. Uluslararası Hititoloji Kongresi Bildirileri*, Çorum 02-08 Eylül 2002, Ankara, s.761-774.

- Yıldırım T, (2008), "New Scenes on the Second Relief Vase From Hüseyindede and their Interpretation in the Light of the Hitite Representative Art", SMEA vol. I (VI Congresso Internazionale di Ittilogia Roma, 5-9 Settembre 2005), s.837-850.
- Yıldırım T. - Sipahi T., (2011), "Kabartma Vazolarında Müzik Tasvirleri", Türkiye'de Müzik Kültürü, s.99-108.
- Yoshida D., (1993), "Mezzulla", RIA 8, s.151-153.
- Zinko C., (1987), Betrachtungen zum AN.TAH.ŠUM-Fest (Aspekte eines hethitischen Festrituals), Scientia 8, Innsbruck.
- Zinko C., (2012), "Tavium und heth. Tawiniya", 14. Österreichischer Archäologentag, Graz.

KISALTMALAR

ADTCFD: Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi Dergisi.

AfO: Archiv für Orientforschung - Berlin, Graz, 1926ff.

Anadolu/Anatolia: Journal of the Institute for Research in Near Eastern and Mediterranean Civilizations of the Faculty of Letters of the University of Ankara.

Anatolica: Anatolica. Annuaire Internationale pour les civilisations de l'Asie antérieure (Institut historique et archéologique néerlandais à Istanbul) - Leiden.

AnSt: Anatolian Studies. Journal of the British Institute of Archaeology at Ankara - London, 1951ff.

AoF: Altorientalische Forschungen - Berlin, 1974ff.

AOS: American Oriental Series - New Haven.

ArAn: Archivum Anatolicum. Anadolu Arşivleri (Ankara Üniversitesi Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Eskiçağ Dilleri ve Kültürleri) - Ankara, 1995ff.

ArOr: Archív Orientální - Praha, 1929ff.

Arslan M. - Baz. F.: Arslan M. - Baz F. (ed.), Arkeoloji, Tarih ve Epigrafi'nin arasında Prof. Dr. A. Vedat Çelgin'in 68. Doğum Günü Onuruna Makaleler, İstanbul.

AS: Assyriological Studies - Chicago, 1931ff.

Belleten: Türk Tarih Kurumu. Belleten - Ankara, 1937ff.

Bo: Inventarnummern von Tontafeln aus Boğazköy.

BSA: Bulletin On Sumeran Agriculture - Cambridge.

BSLP: Bulletin de la Société de Linguistique de Paris.

CAD: The Assyrian Dictionary of the Oriental Institute of the University of Chicago, Chicago.

CANE: Sasson J.C. (ed.), *Civilizations of the Ancient Near East*, New York.

CHD: The Hittite Dictionary of the Oriental Institute of the University of Chicago-Chicago, 1980ff.

CTH: Emmanuel Laroche, *Catalogue des textes hittites* - Paris 1971 (mit Ergänzungen in RHA XXX, 1972, 94-133 = CTH Suppl., und RHA XXXIII, 1973, 68-71).

ChS: *Corpus der hurritischen Sprachdenkmäler*.

CollAn: *Colloquium Anatolicum / Anadolu Sohbetleri*.

CRAIBL: *Comptes-rendus des Séances de l'Académie des Inscriptions et Belles-Lettres*.

CRRAI 18: Edzard D.O. (ed.), *Gesellschaftsklassen im Alten Zweistromland und in den angrenzenden Gebieten* - Rencontre Assyriologique internationale, München, 29. Juni bis 3 Juli. 1970, München.

CRRAI 19: Garelli P. (ed.), *Le palais et la royauté. Archéologie et civilisation. XIXe Rencontre assyriologique internationale organisée par le Groupe François Thureau-Dangin, Paris, 29 juin - 2 juillet 1971, Paris*.

DBH: *Dresdner Beiträge zur Hethitologie*.

Eothen: *Collana di studi sulle civiltà dell'Oriente antico* - Firenze, 1988ff.

Fs Gusmani: *Studi linguistici in onore di Roberto Gusmani* - Alessandria, 2006.

Fs Güterbock: Bittel K. - Houwink ten Cate Ph.H.J. - Reiner E. (ed.), *Anatolian Studies Presented to Hans Gustav Güterbock on the Occasion of his 65th Birthday, (PIHANS 35)*, İstanbul.

Fs Singer: *Pax Hethitica - Studies on the Hittites and their Neighbours in Honour of Itamar Singer*. StBoT 51.

Fs Tischler: Marquardt H. - Reichmuth S. - García Trabazo J.V. (ed.), *Anatolica et indogermanica. Studia linguistica in honorem*

- Johannis Tischler septuagenarii dedicata, (IBS 155), Innsbruck.
- Fs Ünal: Erkut S. - Sir Gavaz Ö. (ed.), ANTAHŞUMSAR "ÇİÇDEM" - Eski Anadolu Araştırmalarına ve Hititlere Adanmış Bir Hayat / Studies in Honour of Ahmet Ünal = Ahmet Ünal Armağanı, İstanbul.
- Gs Akyurt: Erkanal A. (ed.), In memoriam I.M. Akyurt Bahattin Davam anı kitabı, İstanbul.
- HbOr 15: Volkert Haas, Geschichte der hethitischen Religion (Handbuch der Orientalistik, Erste Abteilung, Fünftehnter Band) - Leiden, New York, Köln, 1994.
- HdO: Handbuch der Orientalistik.
- HED: J. Puhvel, Hittite Etymological Dictionary-Berlin, 1984ff.
- HEG: J. Tischler, Hethitisches Etymological Glossar-Innsbruck, 1977ff.
- Hethitica: Hethitica (Travaux de la Faculté de Philosophie et Lettres de l'Université Catholique de Louvain).
- Herbordt 2005a: Herbordt S., Die Prinzen- und Beamtsiegel der hethitischen Grossreichszeit auf Tonbullen aus dem Nişantepe-Archiv in Hattusa - mit Kommentaren zu den Siegelinschriften und Hieroglyphen von J. David Hawkins, (Boğazköy-Hattuşa 19) Mainz .
- HW: J. Friedrich, Hethitisches Wörterbuch, Heidelberg, 1952-1954.
- HW²: Hethitisches Wörterbuch. Zweite, völlig neu bearbeitete Auflage auf der Grundlage der edierten hethitischen Texte.
- HZL: C. Rüster-E. Neu, Hethitisches Zeichenlexikon (StBoT Beiheft 2), Wiesbaden, 1989.
- IBS: Innsbrucker Beiträge zur Sprachwissenschaft.
- IBoT: İstanbul Arkeoloji Müzelerinde bulunan Boğazköy Tabletleri(nden Secme Metinler) - İstanbul 1944, 1947, 1954, Ankara, 1988.
- JANES: Journal of the Ancient Near Eastern Society.

JCS: Journal of Cuneiform Studies.

JNES: Journal of Near Eastern Studies - Chicago, 1842ff.

KBo: Keilschrifttexte aus Boghazköy - Leipzig 1916-1923, Berlin, 1954ff.

KUB: Keilschrifturkunden aus Boghazköy, Berlin, 1921ff.

Kulakoğlu F. et al. 2019a: Kulakoğlu F. - Yildirim T. - Sipahi T. - Şahoğlu V. - Keskin H.L. (ed.), *Anadolu/Anatolia. Uğur Silistreli Anı Kitabı: Anadolu Arkeolojisi Üzerine Yazılar*, Ankara.

Mesopotamia: *Mesopotamia. Rivista di archeologia, epigrafia e storia orientale antica* - Torino, Firenze, 1966ff.

NABU: *Nouvelles Assyriologiques Brèves et Utilitaires*.

OA: *Oriens Antiquus. Studia Biblica et Orientalia*.

OLZ: *Orientalistische Literaturzeitung. Monatschrift für die Wissenschaft vom ganzen Orient und seinen Beziehungen zu den angrenzenden Kulturkreisen*.

Or NS: *Orientalia (Nova Series)* - Roma, 1932ff.

PIHANS: Mitsuo Nakamura, *Das hethitische nuntarriyaşha-Fest*, 2002.

RGTC: *Répertoire Géographique des Textes Cunéiformes*, Wiesbaden.

RHA: *Reveu Hittite et Asianique. Organe de la Société des Études Hittites*, Paris, 1930ff.

RIA: *Reallexikon der Assyriologie (und Vorderasiatischen Archäologie)* - Berlin, 1928ff.

Scientia: *Scientia. Schriftenreihe der Innsbrucker Gesellschaft zur Pflege der Einzelwissenschaften und interdisziplinären Forschung*.

SCO: *Studi classici e orientali*.

SEL: *Studi epigrafici e linguistici sul Vicino Oriente antico*.

SMEA: *Studi Micenei ed Egeo Anatolici*.

StBoT: *Studien zu den Boğazköy-Texten*, Wiesbaden, 1965ff.

STBoTB: Studien zu den Boğazköy-Texten: Beihefte - Wiesbaden, 1988ff.

Studia Asiana 5: Pecchioli Daddi, Franca/Torri, Giulia/Corti, Carlo (Edd.), Central-North Anatolia in the Hittite Period. New Perspectives in Light of Recent Research. Acts of the International Conference Held at the University of Florence (7-9 February 2007), Roma 2009.

TH: Texte der Hethiter.

Troy and the Trojan War: Mellink M.J. (ed.), Troy and the Trojan War. A Symposium Held at Bryn Mawr College, October 1984, Rryn Mawr.

TTKY VI/23: Sedat Alp, Beiträge zur Erforschung des hethitischen Tempels. Kultanlagen im Lichte der Keilschrifttexte: Neue Deutungen - Ankara, 1983.

UF: Ugarit Forschungen. Internationales Jahrbuch für die Altertumskunde Syrien-Palästinas.

WdO: Die Welt des Orients. Wissenschaftliche Beiträge zur Kunde des Morgenlandes.

WVDOG: Wissenschaftliche Veröffentlichungen der Deutschen Orient-Gesellschaft - Leipzig, Berlin, 1900ff.

ZA: Zeitschrift für Assyriologie und verwandte Gebiete-Leipzig, später Berlin, 1886ff.

7.Hit.Congr.: VII. Uluslararası Hititoloji Kongresi Bildirileri, Çorum 25-31 Ağustos 2008 – Acts of the VIIth International Congress of Hittitology, Çorum, August 25-31, 2008 - Ankara, 2010.

7TTKongr.: VII. Türk Tarih Kongresi, Ankara 25-29 Eylül 1970. Kongreye Sunulan Bildiriler, Ankara.